

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel bestemming Fondsen Coalitieakkoord inzake European Youth Capital 2028 (EYC 2028)

Zaaknummer: 2024-100321

Aan de gemeenteraad.

Aanleiding

Leeuwarden wil zich kandidaatstellen voor European Youth Capital 2028

In 2028 is het 10 jaar geleden dat Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa (European Capital of Culture) was. Dat jaar (2018) en de jarenlange voorbereiding daarop heeft Leeuwarden en Fryslân veel meer gebracht dan een jaar vol evenementen (meer dan 1.000) en heel veel bezoekers (5,4 miljoen bezoeken). Leeuwarden-Fryslân 2018 zette Leeuwarden op de kaart als een interessante en relevante stad in Europa in een levendige plattelandsregio met veel kwaliteiten. LF2018 was een katalysator voor de Leeuwarder inzet op duurzaamheid (energie en biodiversiteit), inclusie (toegankelijkheid en ruimte voor iedereen om mee te doen en voor ieders talent), creatief ondernemerschap en meertaligheid. LF2018 was een aanjager van samenwerking, met name in cross-sectorale samenwerking maar ook voor de samenwerking tussen de Friese overheden betekende het een belangrijke impuls. LF2018 maakte de gemeente Leeuwarden daardoor sterker, zelfbewuster, vaardiger en aantrekkelijker, binnen wijken en dorpen, in de relatie tussen de stad en het platteland en vanuit de regio binnen de nationale en Europese context. LF2018 was een setting waarin we dingen hebben uitgetoetst en waarin regelmatig het onmogelijke mogelijk gemaakt werd: het was een goede experimenteeromgeving.

LF2018 gaf vele initiatieven van onderop het podium, ongeacht of die vanuit bedrijven, organisaties of vanuit bewoners kwamen. En LF2018 maakt mede daardoor iedereen die er aan meegewerkt heeft en vele Leeuwarders trots. Dat werkt nog steeds (inter)nationaal door: de betrokkenen worden nog steeds regelmatig elders in Europa uitgenodigd om te vertellen hoe Leeuwarden dat voor elkaar heeft gekregen. Al met al zorgt één groot, gezamenlijk doel als stip op de horizon een grote waarde voor veel onderliggende processen en de (langdurig doorwerkende) opbrengsten daarvan.

Tegelijkertijd is LF2018 voor veel mensen een mooie herinnering geworden, die minder dan voorheen impact heeft op hun dagelijkse handelen. In Arcadia heeft LF2018 een goede opvolger gekregen, met het wandelende Bosk in 2022 als voorlopig hoogtepunt en met Arcadia 2025 op naar een volgende. In Arcadia zien we veel waardevolle elementen van LF2018 terug, zij het op een kleinere schaal dan tijdens (de voorbereiding op) het culturele hoofdstadjaar 2018. Er zijn in en om Leeuwarden veel thema's waar een nieuwe, gezamenlijke stip op de horizon erg nodig is. Veel maatschappelijke opgaven waar de gemeente en haar partners zich voor inzetten zijn complex en gezamenlijk optrekken is de enige manier om blijvende resultaten te halen. Direct na 2018 gaven veel betrokkenen bij LF2018 de boodschap af: "Geef ons weer een goede reden om samen te werken."

We denken dat European Youth Capital (EYC) zo'n reden is: een mooie, passende Europese titel op een voor Leeuwarden actueel onderwerp. Door Leeuwarden kandidaat te stellen voor EYC in 2028 kan nieuw elan ontstaan in de samenwerking tussen allerlei Leeuwarder organisaties en het biedt een uitgelezen kans om de Leeuwarder jongeren te betrekken bij de onderwerpen die hen aangaan en ze daarop nieuw perspectief bieden. Op vrijwel alle terreinen waar de gemeente actief is, is het van belang om jongeren beter en vaker te betrekken. Bovendien biedt (de kandidaatstelling en voorbereiding op) het EYC-jaar volop kansen om jongeren aan het roer te zetten, hun een podium te bieden voor hun talenten en om bruggen te slaan: tussen jongeren en volwassenen, maar ook tussen jongeren met verschillende achtergronden. Ook als Leeuwarden de titel EYC2028 niet zou halen levert dat winst op voor jongeren, jongerenparticipatie en organisaties die voor en met jongeren werken in de gemeente Leeuwarden en in de regio.

Doelstelling

Met de kandidatuur voor EYC2028 willen we, net als in 2018, een beweging op gang brengen, waarin we jongeren een centrale positie geven om hun eigen toekomst en de toekomst van Leeuwarden vorm te geven. Het doel van het European Youth Forum, dat de titel ieder jaar uitdeelt aan een stad, is om de inbreng van jongeren te vergroten bij alle onderwerpen die hen aangaan. In Leeuwarden willen we voor EYC2028 jongeren de ruimte te geven om culturele, politieke, sportieve, leerzame en sociale activiteiten neer te zetten. Europese samenwerkingen en samenwerkingen tussen cultuur, sport, onderwijs, zorg, overheid, bedrijfsleven en (verschillende groepen binnen) de mienskip zullen inspirerend werken op wat we in Leeuwarden en Fryslân willen bereiken met, voor en door jongeren in Leeuwarden.

We zetten jongeren in de lead om een programma te ontwikkelen waarin thema's aan de orde komen die sterk leven bij jongeren en die terugkomen in het Leeuwarder coalitieakkoord "Nu investeren in de toekomst" aan de orde komen. Een definitieve keuze voor thema's wordt gemaakt na raadpleging van jongeren, maar bij een selectie op basis van de al verzamelde gegevens vallen de volgende thema's op: een sterke samenleving voor iedereen, mentale gezondheid, veilig en betaalbaar wonen, bestaanszekerheid, werk, klimaat en gezondheid.

Welke uitdagingen zien de jongeren, welke knelpunten, welke kansen? Wat hebben ze nodig om daar werk van te maken? En wat kunnen wij van hen leren? De doelstelling van het European Youth Forum is om jongeren meer inspraak te geven, hun participatie in de samenleving stimuleren en de Europese identiteit versterken. Het principe "we praten mét en niet over" is leidend. Dat proberen we bij alle aspecten van de voorbereiding in acht te nemen en een plek te geven. En dat willen we ook na EYC2028 doorzetten: EYC is wat ons betreft een katalysator voor een structurele verandering.

Voor de kandidatuur van Leeuwarden benoemen we nog een aantal uitgangspunten die we van belang vinden:

- We willen ons met EYC2028 richten op jongeren tussen 12-27 jaar. Maar we gaan flexibel met die grenzen om, zodat er in ieder geval ruimte is voor inbreng van de oudste kinderen in het primair onderwijs en voor jongeren die net wat ouder zijn dan 27 jaar.
- EYC richt zich op steden, maar wij vinden het erg belangrijk dat jongeren uit de dorpen en van het platteland zich ook herkennen in

EYC2028 en de gekozen thema's en dat ze een bijdrage kunnen leveren aan het programma.

- De gemeente Leeuwarden zet zich in om EYC2028 naar Fryslân te halen, maar zonder jongeren en maatschappelijke partners lukt dat niet: zij worden actief betrokken bij het proces.
- Wanneer andere overheden in Fryslân aan willen sluiten en bij willen dragen aan het programma van EYC2028 dan zijn zij van harte welkom. De EYC-thema's die we denken te halen uit de wensen en behoeften van jongeren zullen ook elders in Fryslân herkend worden.

Kansen

Voor de gemeente Leeuwarden biedt EYC kansen op allerlei terreinen en actuele thema's: voor wonen (voor jongeren), inkomen en armoede (van jongeren), maatschappelijke inzet (door jongeren), democratie en participatie (van en met jongeren), aanboren van talenten (van jongeren), veiligheid en ongewenst straatgedrag (ten opzichte van jongeren), fysieke en mentale gezondheid (van jongeren) om een aantal te noemen.

Er liggen grote projecten en programma's klaar om verbonden te worden aan EYC, die zorgen voor kwaliteit (in een eventueel EYC-programma) en impact en uitstraling (van de betreffende projecten en programma's). Zo heeft Arcadia de keuze gemaakt om in 2028 jeugd en toekomst centraal te stellen binnen de eigen programmering. Ook zijn we in Leeuwarden Oost bezig met een inzet van 20 jaar om via inzet op jongeren een heel stadsdeel een ander toekomstperspectief te bieden.

Meerdere in dit verband relevante fondsaanvragen zijn of worden binnenkort aan u voorgelegd voor een bijdrage uit de fondsen: Leren voor morgen en de vergroening van de schoolpleinen. Deze kunnen we gaan verbinden met EYC: Maar ook in kleinere samenwerkingen liggen kansen: de succesvolle projectdagen van Tienskip, die we steeds beter benutten om input van jongeren op te halen over actuele beleidsvragen en de keuze van het Europese Jeugd Parlement (EJP) om de eerste Noord-Nederlandse voorronde voor het EJP in Leeuwarden te organiseren.

Kandidatuur

We willen ons al met al kandideren om European Youth Capital 2028 te worden. We zien op veel terreinen waar de gemeente Leeuwarden actief is een grote kans om EYC als katalysator voor nieuwe ontwikkelingen in te zetten, terwijl EYC ook een goede kans biedt om Leeuwarden en succesvol beleid en projecten in de schijnwerpers te zetten. Een stad die zich wil kandideren moet in februari 2025 een onderscheidend en overtuigend bidbook indienen. Minstens zo belangrijk als een goed bidbook is de weg naar dat bidbook toe en de manier waarop jongeren daarbij betrokken worden.

De wedstrijd

Er zijn gemiddeld 15 steden per keer die zich aanmelden voor EYC. Op dit moment is Leeuwarden de enige Nederlandse stad die zich bij het organiserende European Youth Forum en bij de Nederlandse EYF-partner Nationale Jeugdraad heeft gemeld met de boodschap dat wij interesse hebben om mee te doen.

De eerste stap in het proces is het officieel kandidaat stellen door het indienen van een bidbook en het doorlopen van de jurybeoordeling. De selectie bestaat uit twee schriftelijke rondes, waarbij er na de eerste ronde

(op 22 maart 2025) 6 steden worden geselecteerd en feedback zullen ontvangen van de (jaarlijks wisselende) jury. De steden verwerken de feedback en zullen het bidbook opnieuw indienen. Daaruit worden in de tweede ronde (op 5 juni 2025) 3 steden gekozen om zich te presenteren voor de jury. Jongeren hebben tijdens de presentatie (in november 2025) een belangrijke rol. Na de presentatie wordt de nieuwe EYC gekozen. Vervolgens kunnen voor de winnaar van de titel alle voorbereidingen echt van start.

Financiën

Fondsbijdrage

In de Programmabegroting 2023 zijn naar aanleiding van het coalitieakkoord de volgende drie fondsen opgenomen:

1. klimaat, energie en biodiversiteit (€ 10 miljoen)
2. maatschappelijke vernieuwing, inclusief preventie, sport en cultuur (€ 15 miljoen)
3. strategische ontwikkeling, inclusief innovatie, stedelijke vernieuwing en mobiliteit (€ 15 miljoen)

Deze drie fondsen richten zich onder meer op grote maatschappelijke transitie waar we als gemeente een bijdrage aan willen leveren. Met dit voorstel vragen we u om in te stemmen met de kandidaatstelling van Leeuwarden voor European Youth Capital 2028 en daarvoor € 710.000 uit het Fonds maatschappelijke vernieuwing, inclusief preventie, sport en cultuur beschikbaar te stellen.

Huidige aanvraag: Voorbereiding -> opstellen en beoordeling Bidbook

Er wordt voor de voorbereidende fasen voor een bedrag van € 710.000 een beroep gedaan op fonds 2: maatschappelijke vernieuwing, inclusief preventie, sport en cultuur.

De fasen en de bijbehorende kosten:

Fase 1: Het opstellen van het bidbook (2024 t/m februari 2025)	€ 545.000
Fase 2: De selectie en beoordeling (maart 2025 t/m november 2025)	€ 165.000
Totaal voorbereiding / opstellen Bidbook	€ 710.000

De eerste en tweede fase hebben op dit moment prioriteit: het maken van het bidbook en het presenteren aan de jury/aanpassen naar aanleiding van de jury-beoordeling vormen de start van het EYC-proces.

De verwachte kosten voor de eerste fase zijn reëel begroot op € 545.000. Dit zijn de voorbereidingskosten die we nodig hebben om te komen tot een bidbook. Begrote kosten bestaan grotendeels uit kosten van inzet van een programmteam en een bidbookredactie (waaronder een aantal jongeren), van participatie-activiteiten en communicatie, van activiteiten en afstemming om met partners te komen tot een goed bidbook en van de opmaak en presentatie van het bidbook. Waar mogelijk wordt de inzet het programmteam en de bidbookredactie in-kind geleverd.

De bijdrage voor de tweede fase ad € 165.000 is begroot ter dekking van kosten voor aanpassingen aan het bidbook na een verwachte positieve eerste

jurybeoordeling. Mocht de eerste jurybeoordeling negatief uitvallen, dan worden deze kosten niet gemaakt.

Wij stellen u voor om een bijdrage van € 710.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van het bidbook en de fase van de beoordeling door de jury. En dit bedrag te dekken uit fonds 2: maatschappelijke vernieuwing, inclusief preventie, sport en cultuur.

De fases en de bijbehorende kosten:

De totale projectkosten begroten wij op € 7 miljoen. Dit bedrag is een inschatting en gebaseerd op:

- De begrote kosten van steden die in het verleden of nabije toekomst EYC hebben georganiseerd of gaan organiseren;
- Onze ervaringen rondom de begroting van Culturele Hoofdstad Leeuwarden/Fryslân 2018 en Arcadia.

De precieze kosten voor de voorbereiding (2025-2027, fase 3), de uitvoering (2028, fase 4) en de legacy (2029 e.v., fase 5) van European Youth Capital zijn afhankelijk van de invulling van het programma en de inzet van partners en sponsors op dat programma. We hanteren voor fase 3-5 als uitgangspunt een bedrag van € 6.290.000 (€ 7 miljoen +/- de voorbereidingskosten van € 710.000).

De co-financiering bestaat uit Europese subsidies, bijdragen van andere (o.a. provinciale en nationale) overheden, inzet van partners op eigen onderdelen van het programma, bijdragen vanuit private fondsen en sponsoring. Op basis van het programma in het bidbook is het mogelijk om een reële inschatting van de co-financiering te maken en daarmee ook te bepalen welke bijdrage van de gemeente Leeuwarden benodigd is. Afhankelijk van de jurybeoordeling komen wij te zijner tijd met een vervolgvorstel hoe deze kosten te dekken. Daarbij zullen we kosten en dekking koppelen aan de voorbereidingsfase (fase 3), het EYC-jaar zelf (fase 4) en de legacy (fase 5) en de bijbehorende jaarschijven.

Voor een verdeling van de budgetten naar programma's wordt verwezen naar bijlage 1. Voor een totaaloverzicht van de stand van de diverse fondsen inclusief de potentiële fondsaanvragen wordt verwezen naar het overzicht dat u heeft ontvangen als bijlage bij de MTR.

Beoordeling aanvraag en toetsing aan afwegingskader

Een investeringsvoorstel wordt volgens de door uw raad vastgestelde notitie 'Kaderstelling Fondsen Programmabegroting 2023' op diverse punten beoordeeld:

Het vertrekpunt; de in het Coalitieakkoord 2022-2026 opgenomen ontwikkelprincipes uit de Omgevingsvisie (verbinden, verwaarden, vergroenen) en de uitgangspunten 'slim' en 'samen', de in het Akkoord opgenomen Programma's en de zogenoemde icoonprojecten uit de concept-Samenwerkingsagenda gemeente Leeuwarden en de provincie Fryslân; Het inhoudelijk filter; het zogenoemde Kompas en het Transitiepotentiemodel.

In deze paragraaf een toelichting op de toets aan bovengenoemde punten van het investeringsvoorstel met betrekking tot de kandidatuur van Leeuwarden voor EYC 2028,. In een volgende paragraaf wordt de financiële beoordeling van

de investeringsvoorstellen aan de hand van de in de genoemde Kadernotitie opgenomen punten toegelicht.

Vertrekpunt

Het initiatief voor de kandidatuur is niet opgenomen in het coalitieakkoord en is ook niet als icoonproject in de concept-Samenwerkingsagenda met de provincie Fryslân aangemerkt. Dat heeft geen inhoudelijke reden; het initiatief is 'pas' in de loop van 2023 in het kader van de opstelling van de Jeugdagenda opgekomen. De kandidatuur sluit aan op de ambities die wij hebben aangegeven in de Jeugdagenda rondom jongerenparticipatie.

Inzet op de kandidatuur sluit zeer nauw aan bij een van de ontwikkelprincipes uit de Omgevingsvisie, namelijk 'verbinden'. De verbinding tussen jongeren onderling, maar zeker ook tussen jongeren en andere groepen uit de Leeuwarder samenleving en met specifieke thema's, organisaties en instellingen. Dat begint al bij de voorbereiding van het bidbook, en dat is des te meer aan de orde bij een eventuele daadwerkelijke toekenning tot EYC 2028.

Met dit project krijgen jongeren gelijkwaardige kansen om zich sociaal, cultureel, economisch en politiek te laten zien en om impact uit te oefenen op de leefomgeving waar ze onderdeel van zijn. Op deze manier wordt bijgedragen aan de leefbaarheid en geluk van jongeren ('verwaarden') en wordt bijgedragen aan het tegengaan van braindrain.

Inhoudelijk filter

De inzet op de kandidatuur voor EYC is in algemene zin van betekenis voor diverse gemeentelijke ambities zoals die in het *Kompas* zijn afgebeeld. Het project levert een bijdrage aan 'Goed leven'. Jongeren krijgen de kans om hun toekomst vorm te geven en inspraak uit te oefenen op thema's die van invloed zijn op het goed kunnen leven in Leeuwarden. Denk aan wonen, bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezond leven en veiligheid. Daarnaast zorgt dit ook voor een 'Sterke economische positie', omdat vanuit het jongerenperspectief bepaald kan worden hoe Leeuwarden aantrekkelijker gemaakt kan worden met mogelijkheden voor werkgelegenheid en innovatiekracht. Leeuwarden wordt op de kaart gezet en talent wordt behouden voor stad en regio.

Kijken wij naar de *veranderkracht* van de voorstellen dan is sprake van een goede score op diverse onderdelen. Het project is grensverleggend door de samenwerking met de doelgroep en de inzet om jongeren in alle fasen mee te nemen. Daarnaast is het project ook katalyserend omdat een beweging en energie in gang worden gezet. Met het project wordt aangetoond dat we anders durven te denken en te doen door jongeren, partners en de overheid te koppelen in zowel de totstandkoming als de uitvoering van het project.

Binnen de samenleving is er veel draagvlak voor en bereidheid om dit traject gezamenlijk op te pakken. Diverse jongerenorganisaties en onderwijsinstellingen: Jongerenwerk, Bovenschoolse organisaties, maatschappelijke organisaties en culturele instellingen, zoals Amaryllis, Arcadia, Kunstkade, Tienskip, Keunstwurk, Firda, Piter Jelles en NHL Stenden.

Aandachtspunten, kanttekeningen en eventuele risico's

De kans is aanwezig dat EYC2028 niet aan Leeuwarden wordt gegund. Ook als we de titel niet binnenhalen willen we ons inspannen om enkele goede ideeën

voor het programma in 2028 doorzetten. Hoewel de titel EYC2028 veel extra dynamiek en (inter)nationale aandacht zal opleveren, zal het proces op weg naar 2028 ook zonder titel voor veel lokale en regionale energie zorgen en jongeren en organisaties de kans geven om hun plannen uit te voeren.

Het totaalbudget van € 7 miljoen is het kader waarbinnen de plannen uitgewerkt en gerealiseerd moeten worden. In het bidbook wordt een uitgewerkte begroting opgenomen op basis van het programma. Over de kosten voor de volgende fases leggen we u te zijner tijd een voorstel voor. Daarvoor komen wij na de eerste ronde jurering (in maart 2025, wanneer Leeuwarden één van de zes steden is die een ronde verder zijn) bij u terug.

In de voorbereiding en de uitvoering geven we jongeren een belangrijke plek. Deels door hen goed te betrekken bij de keuzes die gemaakt worden voor het thema en het programma, maar vooral ook door hen de kans te geven dat programma (mee) te maken. Alle onderdelen van het programma worden mét jongeren gemaakt en zoveel mogelijk ook dóór jongeren. We vinden het belangrijk om daarin nog een extra stap te zetten en hebben daarom bij de kosten voor het maken en presenteren van het bidbook ruimte gemaakt voor de betaalde inzet van een aantal jongeren - voor de redactie van het bidbook, de benodigde participatie-activiteiten en de communicatie tijdens het traject.

We willen u als raad ook buiten de formele beslismomenten om betrekken bij de voorbereidingen voor het indienen van het bidbook voor Leeuwarden EYC 2028. Zo ontving u al een uitnodiging voor de eerste oploop van jongeren en potentiële partners voor EYC2028. Die bijeenkomst was bedoeld om bij jongeren en partners het denken over een eigen bijdrage voor het programma van EYC 2028 op gang te brengen. In de fase van het maken van het bidbook en de jurybeoordeling informeren we u over de EYC-ontwikkelingen en betrekken we u bij georganiseerde activiteiten.

Leeuwarden, 14 mei 2024,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

